

SAVANTUL PETRU ȘUSTER ȘI SATUL NATAL

PETRU FROICU

Despre cărturarul savant și profesorul de excepție al Universității ieșene PETRU ȘUSTER s-au scris și rostit cuvinte emoționante, prin care i se omagiază întreaga sa muncă pentru știință.

Ca filolog și fiu al așezării sale naturale, nu-mi propun să zăbovesc în lumea ideilor pentru care a ars demn și competent toată viața. La peste trei decenii de la moarte și 90 de ani de la naștere, memoria sa se păstrează vie și dreaptă.

Urmărindu-i trecerea și truda asupra cărților, înțelegi mai lesne cum se țes fire de legendă și pagini în care mitul jertfei omului creator îl trec în eternitatea oamenilor care au sporit zestrea de lumină a lumii.

Într-o asemenea firească ipostază, posteritatea încearcă să reînvie momente, chipuri, relații, gânduri și împliniri. Dar, nici o carte nu va putea fi întreagă fără a lumina obârșia cărturarului. Răspunsul vine greu dar e tot mai aproape de adevăr.

În satul COSTEȘTI, în care a văzut lumina vieții la 15 mai 1896, sînt multe documente¹ și lucrări de referință² se poate afirma că aici s-au statornicit strămoșii acestei așezări lucrînd pămîntul și dînd TRONULUI MOLDOVEI — prin dregătorii ocolului Botoșani³ — brațe pentru oaste. pîine pentru vremuri grele și speranțe stăpînilor. Pe la 1615, Costeștiul vechi, coboară în istorie spre secolele XVI sau chiar XV. Cercetînd, mai era o localitate distinctă, cu vatră încheată, dar de prea multe ori trecută prin foc și sabie de năvălitori. La 1772⁴ satul mai număra doar 26 de case cu 20 români birnici, 5 scutelnici (probabil bătrîni și suferinzi). I preot și case pustii.

Oamenii acestui sat n-au avut vreme să-și dureze fortificații și case de piatră, dar n-au uitat să-și ridice, din birne, pe dealul LA IZVOR, lăcaș de închinăciune și de pomenire. Se mai păstrează și azi, în tezaur la Mitropolia Moldovei, piese din vechiul iconostas al acesteia.

1 Vezi, *Tezaur documentar sucevean (1393—1849)*, București, 1983 (documentele: 910, 955, 1118, 1453, 1528, 1840, 812, 1156, 169, 196, 907, 1156, 1264, 761).

2 Vornicescu, Nestor, *Arhiereul Narcis Crețulescu (1835—1913)*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XXXV (1959), nr. 5—6 (mai—iun.), p. 332—343.

3 Județul Botoșani se constituie abia între anii 1730—1751. Aici, era Ocolul Botoșaniului, de care depindea și satul Costești.

4 Vezi, *Moldova în Epoca Feudalismului*, vol. I, partea I, și a II-a, coordonator P. G. Dmitriev, Chișinău, 1975, în vol. I, la p. 137, Costeștiul aparține de Ținutul Botoșani. Sub raport economic se subordonează, ca danie, Mănăstirii Solca.

Generațiile au trecut înțelegînd, în bătaia clopotelor de la căpătiul celor stinși, chemările sub teagurile Domnului Țării, norii de grindeni și furtuni, vestirea vecerniilor și a sărbătorilor.

N-au avut vreme și putere să-și deschidă școală, dar n-au uitat figurile dascălilor care le-au descifrat bucoavnele, ceaslovul și psaltirea. Ca un foc viu a trecut și-a rămas în conștiințe cuvîntul tradițiilor și al istoriei străbune.

Într-un asemenea univers binecuvîntat, în lărgimea cîmpiilor stăpînite de molcome dealuri, au venit mînați de cine știe ce doruri sau ofuri — familii ca : Șuster, Corduneanu, Ursulea, Froicu, Munteanu, Bosînceanu, Gașpar, Uliciuc ș.a. Au venit și-au rămas, s-au înfrățit cu aceste locuri și oameni deschiși. Doar nepoții și strănepoții își mai aduc aminte despre clipele nostalgice în care înaintașii coborau în fostul lor univers — povestind și lăcrămînd.

Din documentele vechi și catagrafii⁵ răsar numele celor care au dat nume și putere localității COSTEȘTI : Crețu, Condrea, Pînzaru, Pascaru, Grigoraș, Rotariu, Holoti, Cananău, Prodan ș.a. E mul prea greu să lămurești după atîta amar de vreme, cînd și cum s-au încheat familiile intrate în cartea satului.

Oamenii acestor locuri n-au avut vreme să-și treacă drumurile vieții decît în fapte ce-au îmbrăcat straiul legendelor. Pe coastă de deal s-au așezat și-au rămas, ca de-aici să le fie mai aproape zarea, răsăriturile și amurgurile.

Pînă la 1775 — cînd pămîntul vechi românesc al Bucovinei este răpit de habsburgi, satul COSTEȘTI se afla sub oblăduirea și în proprietatea Mănăstirii SOLCA⁶.

După aceasta, satul trece sub diverse stăpîniri, pentru ca la începutul acestui veac, Costeștii să fie trecut în actele vremii sub trei stăpîni, al căror nume s-a alăturat celui al așezării COSTEȘTI-CIOLACUL, pe pîriul Teișoara cu 72 familii ; COSTEȘTI GHERGHEL cu 116 familii și COSTEȘTI-MELIC cu 64 familii.

Lăcomia marilor proprietari lasă pentru multă vreme răni deschise. Pămînturile date de domnul CUZA și cele primite în urma războiului de independență de la 1877 sînt înghițite, tot mai mult, de marea proprietate. O placă memorială așezată pe zidul școlii satului COSTEȘTI și pozele bunicilor despre ridicarea satului în 1907 vorbesc și acuză.

Aici, PETRU ȘUSTER află și înțelege dramatica noastră istorie, de la tatăl său, Mihai ȘUSTER, veteran al Războiului de Independență, distins cu „Virtutea militară“ și „Trecerea Dunării“ înțelege cum trebuie să-și slujească neamul. De la mama sa VASILICA, născută Pînzariu, cea care a dat țării 7 feciori ca și Vrîncioaia (Gheorghe, Vasile, Ioan, Constantin, Alexandru, Petre și Neculai) dar și 4 fete : Catinca, Saveta, Aglaia și iarăși Aglaia (după moartei celei dintîi), primește îndemnul să se înalțe în cînte și demnitate, așa cum au făcut-o și părinții.

⁵ Moldova în epoca feudalismului, (nota de mai sus), p. 137 ; partea a II-a, p. 192.

⁶ Măzăreanu, Vartolomei, *Condica Mănăstirii Solca*, p. 41, nr. 15.

Însetat de cunoaștere, cu blîndețea ce-a datorat-o mamei, cu hotărîrea pe care a trecut-o din brațul tatei în al său, cu gîndul de a răzbuna un timp ce nu i-a ocolit și iertat frații și părinții, neamurile și strămoșii. După o clasă la școala satului natal, pleacă în lume cu icoana satului natal. De-acum popasurile în cuibul familiei vor fi tot mai scurte... Liceeanul, seminaristul, studentul universității ieșene sau al Vienei, doctorul în științe biologice — savantul și dascălul trecut în atîtea inimi de discipoli, în studii și sinteze românești și străine, face pași siguri în cartea științei pentru care și-a ars toată puterea sufletului și a minții.

Împreună cu AMBROZIE BOSÎNCEANU — arhimandrit, fiu al țăranelui Dimitru Ursulea, cu NARCIS CREȚULESCU (1835—1913), arhiepiscop și rector al Seminarului teologic de la Huși, istoric de frunte al neamului, despre care Mihail Sadoveanu spunea : Vlădica Narcis (...) la hrisoavele scăpate de prădăciuni și focuri, adăugase dragostea lui...“, cu doctorul în științe medicale IACOB IACOBVICI (1879—1959), profesor universitar și doctor docent și rector al Universității din Cluj, autor a numeroase cărți, PETRU ȘUSTER, savant biolog și mare dascăl al învățămîntului superior românesc așează întru eternitate satul COSTEȘTI — ca veche vatră românească, chemată să spună lumii — cît va fi pămînt — povestea sa și a fiilor săi.